

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Vtrum praescriptio, compositio, vel remissio aliquem eximere possit à
debito decimarum. punct. 5

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

Ratio est: quia solum ex lege diuina debetur clericis sustentatio, decimarum vero solutio ex iure rationum Ecclesiasticorum habet. Ergo consuetudine abrogari potest non solum quoad decimas personales; sed etiam reales; quia omnia sunt de iure politico, aduersus quem consuetudo vim habet: ita expressè Conaruu. l. 1. c. 17. n. 8. Lessius l. 2. c. 39. dub. 5. n. 29. Guriert. l. 2. cap. 9. c. 20. n. 64. Suar. l. 1. c. 12. n. 7. & seq. Tagund. de quibusd. Eccl. precept. 3. cap. in princ. & alij apud ipsos. Sicut enim privilegium principis plures communitates exemptæ sunt à decimis soluentibus. Cur ergo consuetudine eximi non poterunt.

4 Sed obicies 1. Quia talis consuetudo non est rationabilis, cum velit sibi ministris Ecclesiæ gratis seruire, & absque vilo stipendio. Et confirmo lex constituens decimam censetur à Romano Pontifice, & tota Ecclesia rationabilis. Ergo consuetudo contraria non crit rationi conformis, ac tandem hæc consuetudo cedit in grauamen aliorum, qui fortè ea de causa amplius soluant, quam soluti essent, si de facto omnes contribuerent, nullisque eximeretur, cederetque in diminutionem diuini cultus, subsidij pauperum, ac decentiæ, & ornatus sacerdotum, & ministrorum Ecclesiæ, quæ sunt rationes ob quas decimæ soluantur. Obicies 2. Nulla consuetudine potest communitas laicorum ius acquirere, vt sibi decimæ soluantur; quia est incapax; vt habetur expressè e. causam. qua de præscrip. Ergo neque potest liberari à debito soluendi quia hac ratione ius quod acquiri spirituale in decimis; virtualiterque idem est non solui decimas, ac decimas exigere, æqualisque gratia fit alicui, quando decem debita remittuntur, ac quando gratis danur. Obicies 3. Nulla consuetudo liberare potest à tributo Regi soluendo, leg. compertus. Cod. de præf. 30. annor. At qui solutio decimarum est quoddam tributum Pontifici saltem debito, e. tua nobis de Decimis. Ergo.

5 Ad 1. obiectionem respondeo eodem argumento probare nunquam posse Pontificem licetè eximere communitatem aliquam à debito decimarum; eo quod non appareat esse rationabile ministris, vt gratis communitati inseruiant, & ratione illius alij grauentur & sacerdotes conuenientem ornatum non ferant. Quocirca respondeo ex alijs capitibus hanc consuetudinem honestari, quando reliquos populus non inde magis grauentur, & ministri Ecclesiæ sufficienter ornatum habent, licet non tantæ æstimationis: hoc enim aliquando conuenientius est, vt paupertatem experiantur, & populi, ac ciuitates minus grauentur decimarum solutione; præsertim cum multi sint prædij, & animalibus carentes. Neque obinde cogunt ministris gratis inseruire, cum eis ab alijs provideatur de sustentatione sufficiente. Ministri enim non possent ex rigore exigere nisi sustentationem. Si ergo hæc ab alijs detur, sua nihil interest, vt ad contributionem aliqui non concurrant.

Ad 2. respondeo aliud esse acquirere ius, vt sibi decimæ soluantur, aliud eximi ab oblatione soluendi. In priori datur iurisdic. d. cuius incapax est laicus in 2. nulla datur iurisdic. tio, sed est quedam libertas temporalis, cum onus soluendi temporale sit.

Ad 3. probaret ad summum non posse esse consuetudinem aduersus decimas Pontifici soluendas, & secus de tributo, quod non in sustentationem Pontificis; sed parochi, & aliorum assignatur. Adde neque etiam habere locum in decimis soluendis Pontificis; quia Pontifex noluit vires auferre consuetudini respectu decimarum, sicut princeps abstinuit respectu sui tributum. Vel respondeo cum Felino, & Abbate in cap. ad audientiam de præscrip. tributa immediate dari in recognitionem regie dignitatis; ac proinde non præscribi aduersus illa, & secundario in Regis sustentationem. Secus verò contingit in decimis, quæ primario in sustentationem ministrorum, tit. in recognitionem diuinæ excellentiæ constitutæ sunt.

6 Postea ergo consuetudine præscribere posse communitatem aduersus decimarum solutionem, & à fortiori quemlibet particularem ex illa communitate, inquit aliquis quod tempus necessarium requisitum sit, quæque conditiones ad illam consuetudinem stabilien. tam; Video communitatem doctores affirmare consuetudinem debere esse immemoriam sine titulo 40. annorum; quia cum ius semper in iis consuetudinibus resistat, semper præsumitur mala fides, quousque non praberit, vel ostendatur titulus, aut sit consuetudo immemorialis. Verum vt probabilior sententia omnino est tenenda tempus 40. annorum sine titulo sufficere ad inducendam consuetudinem derogantem legi? Ita expressè Conaruu. lib. 1. var. cap. 17. num. 8. §. 10. cum Felicio, Anton. & alijs. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 39. dub. 5. numero 16. Aliud enim est loqui de præscriptione, aliud de consuetudine: illam enim, vt dicemus, titulum requirit; præscrip. cum ius resistit, secus verò in consuetudine, quæ ex se valet legem abrogare. Neque requiritur bona fides ad consuetudinem: mala enim fide introduci potest, & cap. ita introducit consuetudo aduersus legem; imò satis probabile videtur, vt iam dixi decem annis introduci posse consuetudinem decimarum legem abrogantem.

7 Vltimo placet aduertere in hac materia nunquam posse consuetudinem ita vigere, quin Pontifex possit illam abrogare, & denot legem statuere: Pontificis enim potestas cum sit de iure diuino nequit vlla consuetudine abrogari, aut dimiui:

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars II.

& in hoc sensu loquitur lex 2. Cod. qua sit longa consuetudo. ibi consuetudinis, vsusque longevi; non vilis auctoritas; verum non vsque adeo sui valitura momento, vt aut rationem vincat, aut legem: non enim rationem debet vincere; quia non debet esse contra rationem. Neque etiam debet vincere legem superuenientem, siquidem lege tolli potest. Cum enim consuetudo totam vim abrogand. legem principis ex tacito consensu illius habeat, illo contradicente, & repugnante nullam vim habebit, atque adeo illa non obstante, princeps poterit nouas leges statuere, aut præteritas renouare, ita Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 5. n. 25. Suar. lib. 1. c. 12. n. 11. vbi alios plures refert, & est communis.

PUNCTUM V.

Vtrum præscriptio, compositio, vel remissio aliquem eximere possit à debito decimarum.

- 1 Quid sit præscriptio, & quæ conditiones illius.
- 2 Præscriptione eximi potest quis à debito decimarum. Requiritur tempus 40. annorum cum titulo, sine titulo tempus immemoriale.
- 3 Circa circumstantias decimarum multum valet circumscriptio, & præscriptio.
- 4 Transactio, compositio, commutatio vim habet liberandi ab hac obligatione.
- 5 Proponitur obiectio, & fit illi satis.

1 Præscriptio, quæ communiter à iurisperitis vocatur vsucapio, est acquisitio dominij per continuationem temporis lege definit: ita Modestinus. Iurisperitus. leg. 3. ff. de vsucapion. quæ non solum circa mobilia, sed etiam immobilia veritatur, vt constat ex leg. unica. Cod. de vsucap. transformanda. & instit. de vsucapionib. in princ. Condiciones autem ad præscriptionem, seu vsucapionem requisitæ quatuor enumerantur, vt constat ex his quæ adducit Syluest. verb. præscriptio. num. 1. & latissime Mol. per varias dispositiones à disp. 6. §. 1. de iustit. & nos diximus supradict. tit. de legib. disp. 3. de consuetud. Breuiter tamen eas accipe. Prima, est possessio. Secunda, titulus probabilis præsumptus. Tertia, bona fides, quæ duret toto tempore, quo continuatur possessio. Quarta vt hæc omnia durent toto tempore, quod ad præscriptionem requisitum est, titulo igitur requisita est possessio; quia sine possessione non quidem naturali, sed civili nunquam præscribitur. Vnde qui incapaces sunt ipso iure possessione civili nunquam possunt præscribere, vt sunt religiosi, professi, qui nomine suo nihil possunt possidere, conductores, fructuarij, commodatarij, pignoratarij, &c. quia Dominus semper retinet dominium directum, & possessionem civilem, vnde ipsi nunquam possident. Possessio autem debet fieri nomine proprio, e. clerici. §. 1. & cap. si Episcopus. §. 12. §. 4. Primo, requiritur titulus probabilis verus: nam absque titulo nullo datur præscriptio, & cum titulo vero statim præscribitur. Sufficit ergo ad præscribendum titulus præsumptus, quia cum hoc titulo finito tempore præscriptioni signato res incipit esse tua, etiam si competiat postea titulum inualidum fuisse, nisi sic inualidus ex ignorantia iuris clari, & manifesti, tunc enim non præsumitur bona fides, vt latius Mol. l. 1. tra. 2. disp. 64. Tercio, debet possidere bona fide possidere, & toto tempore necessario ad præscribendum continuare; aliàs non proderit præscriptio. Ita Mol. Mal. disp. 63. Quanto requiritur tempus decurere, quod ex legibus signatum est ad præscriptionem, quod pro varietate rerum, quæ præscribi possunt diuersum tempus signatur. Has condiciones latius examinare, & casus circa illas occurrentes, ad materiam de iustitia pertinet. Interim videatur Mol. loco alleg. & à nobis dicta supra, tra. 2. Primo ex his constat differentiam præscriptionis à consuetudine: consuetudo namque non potest esse à particulari persona, sed necessarè introducenda est à communitate, vt diximus. Præscriptio verò à particulari persona introduci potest. Deinde ad consuetudinem neque requiritur titulus, neque bona fides; bene tamen ad præscriptionem. Denique diuersum tempus requisitum est ad præscriptionem, quam ad consuetudinem. Alias differentias assignat Syluest. consuetud. q. 22. ex Abbate, Baldo, & alijs. cap. de consuetud. & Azor. l. 1. instit. lib. 5. cap. 18. q. 16. His positis.

2 Dicendum est cum communi sententia præscriptione eximi posse aliquem à debito decimarum si supradictæ conditiones seruentur, quæque exprimentur in cap. 1. de præscript. in 6. Tempus ergo in hac materia ad præscribendum necessarium, sunt 40. anni cum titulo, & sine titulo requiritur tempus hominum memoriam excedens. Habetur cap. auditis de præscriptionibus cap. 3. de consuetud. in 6. ita Conaruu. l. 1. var. cap. 17. num. 8. & 10. Leonard. Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 5. num. 26. Mol. disp. 71. Guriert. lib. 2. canon. q. 9. cap. 21. n. 65. Suar. lib. 1. c. 13. n. 1. Ratio, quare tempus immemoriale requiritur, quando titulus non ostenditur, est, quia ius semper resistit tali præscriptioni: cap. 1. de præscriptionibus in 6. Et consequenter semper præsumitur mala fides, nisi transactum sit tempus immemoriale; nam tunc non

non est credendum antecessores iustum aliquod privilegium secutos non fuisse, vel pacto aliquo hanc obligationem non redemisse.

Ex dictis in hoc, & præcedenti puncto inferitur consuetudinem, & prescriptionem vim habere circa decimarum circumstantias. V. G. ut solvantur ex iis rebus, & non ex illis, hac mensura, hoc tempore, huic Ecclesie, & non illi, ut deferantur in Ecclesiam, vel solum quando petuntur in area; si enim prescriptio, & consuetudo legem decimarum abrogare potest manente sustentatione ministris necessaria; à fortiori poterit has circumstantias mutare: ita Suar. *cap. 12. num. 15.*

Quod si de transfectione, compositione, commutatione, aut alio simili pacto loquamur dicendum est, virtutem habere liberandi à debito decimarum, & à fortiori ad transferendam ex una Ecclesia in aliam obligationem, mutandâque circumstantias solutionis, ut hoc tempore, hoc loco, in hac quantitate, & ex iis bonis solutio fiat. Debent tamen hæc transfectiones sufficienti autoritate fundari. Hæc autem autoritas debet esse Pontificis, non inter clericos, & laicos compositio faciendâ est, de futuris decimis perpetuum, vel ad longum tempus. Quia est quedam alienatio bonorum immobilium, & iuris spiritualis pro re temporali; at si inter unam, & aliam Ecclesiam compositio faciendâ est, auctoritas Episcopi sufficit, ut alias relatis docet Panormit. in *cap. cum hoc de Decimis*. Rebuff. *tract. de Decimis p. 13. num. 16.* & seq. Fagund. *de quinto præcepto Ecclesie lib. 3. cap. 2. n. 2.* & probat text. in *cap. ex multipli de Decimis*. Ibi solvatis, vel amicablem rem componatis, verum si compositio non superius destinandi, sed super fructus, quos rector Ecclesie percipere debet, fit, tunc absque consensu Superioris fieri validè, & licitè potest pro via Parochi transfigemur: quia tunc non alienat bona Ecclesie, sed propria, & deciditur. *cap. veniens de transfectionibus*. & tradit Panormit. *ibi*. Fagund. *num. 18.* Ex quo à fortiori constat compositionem de Decimis iam debitis pro aliis fructibus fieri posse à quolibet particulari; sicut etiam eas potest remittere ex rationabili causa. sic Bonac. *disp. ult. de quinto præcepto. Ecclesie q. v. p. 5. num. 3.*

Sed obicitur. Ergo iam sola auctoritas Episcopi potest aliquem à decimarum solutione liberare ex consensu paritum, siquidem possunt laici cum clericis convenire ex consensu Episcopi, ut non solum decimas ex aliquibus prædiis, aut ex lucro personali, vel non in tanta mensura, scilicet decima, sed quod vigesima pars solvantur, aut trigesima. Hoc autem videtur derogare ius Ecclesie, & potestatem habere aduersus legem Pontificis; siquidem auctoritate Episcopi ius commune relaxatur, quod est, ut integrè decimæ solvantur. Respondeo eximi aliquem ab omni debito decimarum non potest fieri auctoritate Episcopi, etiam consentiente clerico, taliter quod hæc pactio sit perpetua, & transeat ad successores; bene tamen poterit diminuire partem decimarum, hoc est, ut non solvat ex iis rebus, in hac mensura, & in hoc loco, quia ob utilitatem Ecclesie concessa est in hac parte potestas Episcopi ad firmam huiusmodi pacta: quia hæc ad circumstantias decimarum pertinere videntur, & licet videatur ius commune relaxari: quod est integrè decimas solvere, hoc ius commune videtur Episcopo potestatem habere relaxandi, si partes inter se consentiant, ita expressè glossa cum Hostiensis, in *cap. statutu. 2. de transfectionibus. verbo personam Ecclesie sicem, & iam videtur affirmare*. Suar. *suprà. n. 15.*

PUNCTUM VI.

Ex quibus rebus, & qualiter iure communi decima personalis sit solvenda.

- 1 Quid Pontifex in hac re statuerit.
- 2 An ex bonis adventitiis, legato, donatione, hereditate debeatur decima? Proponitur ratio dubij.
- 3 Ex iis bonis decimæ personales non debentur.
- 4 Miles de militia, artifex de artificio, advocatus de acquisitis consilio debet solvere decimam.
- 5 De iniuste acquisitis cum obligatione restituendi non debetur decima, secus de illis qua iniuste retinetur, etiam si male acquisieris, dummodo hoc publicè non consistet.
- 6 Quo tempore hæc decimæ personales solvenda sint.
- 7 In solvenda decima personali deducenda sunt expensæ factæ in lucri acquisitione.
- 8 Quæ computanda sunt nomine expensarum, & an sustentatio propria personæ, & familia comprehendatur.
- 9 Hæc decimæ, ubi quis habet domicilium, & recipit sacramenta, solvenda sunt.
- 10 Hæc procedunt ex iure communi. At consuetudine omnibus serè partibus hæc decima sunt abrogata.

Hic dubitationi responderi Pontifex in *cap. ex transmissa de Decimis*: ubi ait: Fidelis homo ex omnibus, quæ licitè potest acquirere decimas erogare tenetur, & in *cap. non est eodem tit. de negotiatione*, de ipsa etiam militia, & venatione,

& de omnibus bonis decimæ sunt ministris Ecclesie tribuendæ, idem habetur *c. cum homines eod. tit. c. decim. 26. q. 1.*

2 Circa hæc dispositionem aliqua dubia occurrunt. Primum: an ex bonis adventitiis, legato, donatione, hereditate tenetur legatarius, donatarius, & hæres decimam solvere? Et ratio dubij est, quia sunt bona acquisita licitè. Debetur ergo decima, iuxta *cap. ex transmissa de Decimis*. Ibi de omnibus, quæ licitè homo potest acquirere, decimas erogare tenetur, & ita affirmat glossa in *cap. pastoralis, de Decimis*. Sylvest. *verbo decima à num. 10. Azor. 1. 1. lib. 7. cap. 35. q. 8.* quadam limitatione apposita: nempe ut debeatur de rebus mobilibus, & quæ ad hæredem extraneum transferunt, secus de immobilibus, vel quæ ad filium decedunt: quia filius cum patre eandem personam constituent, consentit Fagund. *de Decimis lib. 1. c. 2. n. 9.*

3 Nihilominus pro certo tenendum est decimas personales non deberi iure communi ex bonis, quæ nobis, legato, donatione, hereditate, aut alia simili actione eveniunt. Ita Innocent. in *cap. non est, de Decimis*, & estque esse opinionem antiquorum. Panormit. *inclinat. in cap. pastoralis de Decimis*. Azor. *cap. 25. q. 8. & 21.* Bonacin. *disp. ult. de quinto Ecclesie. præcepto. q. 1. p. 3. num. 2.* Valenc. *t. 3. disp. 6. quest. 5. p. 3.* Suar. *lib. 2. cap. 31. num. 6. cum aliis*. Ratio est, quia hæc omnia bona non sunt fructus personæ; siquidem non actione, industria, & labore personæ proveniunt, neque ipsa persona propriè talia bona acquirat, sed personæ acquiruntur, cum non ab eius actione, sed ab actione donantis potius proveniant; non igitur sunt fructus personæ; aliis de rebus etiam immobilibus testamento, vel donatione, testibus deberetur decima personalis, quæ à nullo serè autore admittitur; siquidem etiam acquiruntur immobilibus, sicut mobilibus, neque textus distinguit inter bona immobilia, & mobilia, sed dicit absolute de bonis omnibus, quæ homo licitè potest acquirere. Item deberetur decima de acquisitis titulo elemosinali, quod nemo concedit. Quapropter intelligi debent text. vniuersales loquentes, & præcipientes de omnibus bonis decimam solvi, hoc est de omnibus bonis, quæ homo acquirat propria inquam actione, & labore. Quæ verò ei donantur, vel in testamento relinquuntur, non tam acquirat, quam ei acquiruntur.

4 Secundo, Dubitari potest quia ratione tenetur miles de militia, negotiator de negotio, artifex de artificio reddere decimas, & similiter advocatus de suo officio; comparantur militibus, & militate dicuntur, in *leg. advocati. Cod. de advocat. diversor. iudiciorum. in priori tit.* siquidem hæc omnia iusta sunt stipendia laborum, & sicut qui domum vendit pretio iusto, non tenetur ex pretio decimam solvere, quia non magis acquirat, quam donat, similiter qui iusto stipendio labores proprios vendit, & locat, ex lucro acquisito non videtur pretium debere? Respondeo est iusta sint stipendia; quia tamen sunt fructus nostræ personæ: ea de causa debentur decimæ: sicut cum domus locatur, ex locatione debetur, quia est fructus, ita similiter labores nostri sunt fructus, & ita debentur decimæ in eam partem, quæ fuerint æstimata, & constat ex *cap. de ima. 16. q. 1.* & *cap. ex transmissa, de Decimis*, & tradit Rebuff. *tract. de decimis q. 3. Suar. 1. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 3. n. 3. & seq. & cap. 32. n. 1. & seq.* Fagund. *de quinto ecclesie. præcepto. lib. 1. cap. 2. n. 10.* Adpeto tamen deberi decimam ex fructibus tuo labore acquisitis, si fructus sint res mobiles, secus si immobiles. Quapropter Rex obtinens civitatem aliquam bello iusto, non tenetur ex rebus immobilibus decimam solvere; quia ita interpretatur consuetudo, fore quia lucrum illud rei immobilis paritum est plures fructus, ex quibus decimæ solvi debent. At tenetur ipse, & quilibet miles ex lucro iustæ prædæ decimam erogare; quia est lucrum ex militia, & fructus illius, ex qua decennium debetur, iuxta *cap. decima. 16. q. 1.* & notavit Fagund. *de decimis lib. 1. cap. 2. n. 12.* De pretio verò dato pro re vendita decimas non debes, nisi fore lucrum aliquod tibi ex venditione accerscat, quia pretium neque est fructus personæ, neque rei, sed est res vendita æquivalenter.

5 Tertio, Dubitari de rebus iniuste acquisitis: Et sub distinctione respondeo: si sint iniuste, taliter quod obligationem habeas restituendi, certum est, decimam non deberi; quia tibi non sunt acquisita, & constat ex *cap. ex transmissa, de Decimis*, ubi de licitè (id est iuste) acquisitis, & tradit glossa *ibi*. D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 2. Sylvest. *verbo decima. n. 12.* Lessius *de iust. lib. 2. cap. 39. dub. 3. n. 13.* Fagund. *de quinto Ecclesie. præcepto. lib. 1. c. 2. n. 14.* Suar. *t. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 32. n. 7.* Si verò retines iniuste, licet illicite acquisitis, ut quia accepisti ob fornicationem, vel homicidium, malâmve sententiam; tunc si peccatum sit publicum, decimam non deberi, quia Ecclesia non vult illam accipere, ne aliquo modo videatur tam male acquisita approbare. Si verò peccatum ex quo lucrum provenit, non fuit scandalosum, debes decimas; quia cessat præsumptio approbationis, ita Sylvest. *verbo decima. q. 6. cum Hostiensis*. Azor. *suprà. cap. 31. q. 13. cum D. Th. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 1.* Suar. *lib. 1. cap. 31. n. 7. & 9. & 10.* Bonac. *de decimis. p. 3. n. 2.* Fagund. *de n. 17.* Valenc. *disp. 6. q. 5. p. 3. in fine.*

6 Quarto dubiatur; quando hæc decimæ personales debeantur? Respondeo primò non deberi decimas personales, nisi ad finem anni, & in aliquibus rebus ad finem vite. Vnde fit, si quis lucrum ex negotiatione, militia, ludæve acquirat, & intra annum amittat, non debet solvere decimam, neque ratione